

In de nasleep van het Adrianusjaar 2022-2023 bleek dat de interesse voor deze paus en zijn nalatenschap voor de kerk meer is geweest dan het korte pontificaat zou doen vermoeden. We moeten de vruchten van dit pontificaat niet overschatten: de omstandigheden voor deze paus die ook wel een tragische wordt genoemd, waren niet gunstig. Toch zijn er een aantal positieve punten te noemen.

Maar als theologieprofessor en rector in Leuven heeft hij een verandering te weeg gebracht in het curriculum van de theologiestudie. Deze gaf de traditioneel conservatieve universiteit een nieuwe oriëntatie, waar Erasmus met zijn drietalencollege van kon profiteren. Zijn tijd in Spanje was niet zijn mooiste, maar bracht hem wel de kardinaalstitel en bracht hem in de aandacht van de kardinalen die in het conclaaf van 1522 in een impasse waren geraakt.

Tijdens zijn pontificaat streefde hij een politieke samenwerking na die boven nationale belangen van de vorsten uitging. Deze samenwerking heeft hij niet kunnen realiseren, een grote persoonlijke teleurstelling voor hem. Ook in zijn benadering van Luther en zijn hervormingsbeweging, die anders was dan het uitvaardigen van apostolische veroordelingen zoals zijn voorganger Leo X deed, was hij weinig succesvol. Zijn confiteor in Regensburg - uitgesproken door zijn gezant - is echter een onvergetelijke houding van bescheidenheid en verzoening die we van pausen in die tijd en lang daarna niet gewend zijn. Bij het confiteor door Paus Johannes Paulus II in 2000 werd er naar verwezen. Ook Paus Franciscus gaf vlak na zijn verkiezing aan dat hij deze hervormingspaus niet was vergeten.

Al met al vind ik Paus Adrianus' benadering inspirerend, met name zijn aandacht voor de balans tussen een persoonlijke bekering en noodzakelijke structurele canonieke hervormingen. Een hervorming van de kerk kan slechts succesvol zijn als op beide fronten gewerkt wordt. In onze tijd kent de katholieke kerk grote ontwikkelingen. Zoals Paus Franciscus ooit zei: niet een tijdvak van verandering maar een verandering van tijdvak. Dit derde millennium zou zo maar eens een nieuw gezicht van de kerk kunnen laten zien. Het is aan Paus Leo XIV om deze ontwikkelingen in goede banen te leiden.

Samen met het Adrianusfonds en de Tilburg School of Theology hebben we het initiatief genomen om een tweejaarlijkse Paus Adrianus lezing te organiseren. Ik ben natuurlijk heel blij dat we in onze lage landen mijn illustere naamgenoot niet vergeten. De herinneringen aan zijn persoon kunnen ons inspireren bij de ontwikkelingen die de katholieke kerk nu doormaakt. Bovendien staat de katholieke kerk niet op een eiland, maar is deel van de samenleving. Kerk en samenleving trekken in een aantal aspecten samen op. Niet dat ze elkaar moeten imiteren of kopiëren, maar er kan wel een wederkerige relatie van contact en zelfs beïnvloeding zijn. Daarom is aandacht voor maatschappelijke ontwikkelingen in governance ook een aspect van deze Paus Adrianuslezing.

Ik ben bijzonder vereerd dat we voor deze eerste Paus Adrianuslezing professor Wijlens, hoogleraar canoniek recht aan de universiteit van Erfurt en consultor van de synode in Rome mogen verwelkomen. Ik ben heel blij dat je hier gekomen bent om de implicaties van de synodale ontwikkelingen te schetsen, met name wat dit betekent voor de positie en de invloed van vrouwen in de kerk. Mogen we er trots op zijn dat misschien wel de meest invloedrijke Nederlander in Rome een vrouw is? Terwijl Johannes Paulus II de weg naar de priesterwijding van de vrouw als een onbegaanbare weg heeft aangeduid, zal professor Wijlens laten zien dat er vele andere

mogelijkheden te zijn voor vrouwen om invloed uit te oefenen in de katholieke kerk. Ik ben zeer nieuwsgierig naar je lezing.

Daarna zal Frank van den Heuvel ons het perspectief schetsen van de invloed van het katholiek sociaal denken op het maatschappelijk middenveld en bij bedrijven. Ook zijn lezing geeft vast voedsel tot reflectie. Fijn dat je hier bent, Frank. Na beide lezingen is er ruimte voor gesprek en vervolgens voor ontmoeting.

We hadden natuurlijk liever een bijeenkomst in Paushuize georganiseerd. Maar kostenoverwegingen hebben ons hier gebracht. Deze Jacobijkerk is alleszins een eerbiedwekkende locatie: we danken de organisatie voor de ontvangst hier in deze historische kerk.

Op de boekentafel vindt u straks nog enkele exemplaren van de Adrianuskroniek die u voor 10,- kunt verwerven. En tegen een kortingsprijs kunt u ook het boek aanschaffen over de toekomst van synodaliteit, getiteld: De kracht van samen luisteren, van Kristin Colberg en Jos Moons.

Mede namens Rob van Beeten het Adrianusfonds en namens de Catholic School of Theology, wens ik ons allen een inspirerende middag. Decaan Karim Schelkens laat zich vanwege persoonlijke omstandigheden verontschuldigen.

Ad van der Helm, Utrecht 22 januari 2026